

Nostrifikacija i druge nevolje

Pred čitaocima je 40. broj "Obrazovanja za XXI vek", koji otvaramo jednom, može se reći, dobrom veću. Izmenama Zakona o visokom obrazovanju, našim stručnjacima koji su obrazovani u inostranstvu biće omogućeno priznavanje stranih diploma po bržim, lakšim i jednostavnijim procedurama. Sa kakvim se sve teškoćama oni suočavaju i koliko im to crpi energije, novca, pa i patriotizma, čitajte na narednim stranama.

Povodom teme iz prošlog broja "Obrazovanja" (tekst "Između dve vatre, "Vreme" 1156) o politici ocenjivanja u našim školama, javio nam se Miloš Jeremić, profesor filozofije u

Požarevačkoj gimnaziji, koji na narednim stranama objašnjava svoju metodu ocenjivanja i razmatra različite načine vrednovanja učeničkog rada.

Jedan tekst nemačkog "Zidojče cajtunga" privukao nam je pažnju zbog teme kojom se bavi: sa kojim se sve mentalnim tegobama suočavaju nemački nastavnici i šta im je uzrok. Voleli bismo da u narednim brojevima čujemo iskustva naših prosvetnih radnika, pa ih pozivamo da s nama podele načine na koje izlaze na kraj sa stresom dok obavljaju "najplemenitiji od svih poslova", kako je podučavanje ocenio jedan njihov nemački kolega.

Nostrifikacija diploma

Slučajno obeshrabrenje

Iako je, nakon ratifikacije Lisabonske konvencije o priznavanju kvalifikacija u oblasti visokog obrazovanja u Evropi i donošenja Zakona o visokom obrazovanju nostrifikacija ukinuta, u praksi se povratnici u Srbiju i dalje suočavaju sa sporim, komplikovanim i skupim procesom zakonski nepostojeće nostrifikacije

Radovan Miočić živi i radi u Detroitu, u Americi. Rođen je i odrastao u Beogradu. Šef je međunarodnog istraživačkog tima Hondinog istraživačkog centra u Americi. Trenutno radi na softveru koji će automobilima omogućiti da kroz bežičnu komunikaciju preduprede potencijalne saobraćajne nezgode. Nakon završene srednje Elektrotehničke škole "Nikola Tesla" i upisanog Elektrotehničkog fakulteta u Beogradu, sa porodicom je 1998. emigrirao u SAD, gde se školovao u oblasti kompjuterskog inženjeringa. Objavio je 13 naučnih radova i patentirao nekoliko ideja. Vanredni je profesor na jednom univerzitetu u Detroitu.

"Zbog nostalgije, porodice i zbog ljubavi prema svom narodu, pre tri godine sam razmišljao o povratku u Srbiju", kaže Miočić i nastavlja: "Raspitivao sam se o poslovima i jedan od uspešnijih razgovara mi je bio sa Institutom 'Mihajlo Pupin', gde mi je rečeno da prvo moram da nostrifikujem diplomu, što sam i pokušao da učinim." Slao je mejlove i dokumenta na svoj fakultet u Beogradu, ali bezuspešno. Na kraju se sastao sa profesorom koji mu je sa fakulteta slao te mejlove i koji mu je prilikom susreta održao "predavanje" o tome kako "ne treba da se vrati" i "kako nema šta da traži u Srbiji". "Ceo proces me je razočarao i, između ostalog, uticao da odlučim da se ne vratim u Srbiju", završava priču Miočić.

PROBLEM

Snimak njegovog govora gledali su u maloj sali Doma Narodne skupštine, 7.

marta, ministar obrazovanja, nauke, tehnološkog razvoja i informatičkog društva Žarko Obradović, njegov sekretar, predstavnici Nacionalnog saveta za visoko obrazovanje, poslanici i predstavnici organizacija civilnog društva koji se bave problemom priznavanja diploma stečenih u inostranstvu. Tada je u Narodnoj skupštini organizovano javno slušanje na temu "Nostrifikacija diploma". Ta reč bi u ovom kontekstu mogla da se definiše kao: "davanje ravnopravnosti svedočanstvima stranih škola sa svedočanstvima domaćih škola iste vrste kroz detaljno upoređivanje studijskih programa stečenih i traženih kvalifikacija".

Iako je nakon ratifikacije Lisabonske konvencije o priznavanju kvalifikacija u oblasti visokog obrazovanja u Evropi (donesena 1997; u Srbiji ratifikovana 2004; ne poštuje se sve do danas) i donošenja Zakona o visokom obrazovanju 2005. godine nostrifikacija ukinuta, u praksi se povratnici u Srbiju i dalje suočavaju sa sporim, komplikovanim i skupim procesom zakonski nepostojeće nostrifikacije.

Postoje dve vrste nostrifikacije: akademska, koja služi nastavku školovanja u Srbiji, i profesionalna, za zaposlenje. U oba slučaja, diplome stečene u inostranstvu se daju na uvid nadležnoj obrazovnoj instituciji u Srbiji, koja ih razmatra priznajući im (ili ne) jednakost u odnosu na domaća visokoškolska svedočanstva.

Za akademsku nostrifikaciju je zaduženo Ministarstvo prosvete, a u Vojvodini Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje, i oko toga nema velikih problema. Za

nostrifikaciju visokoškolskih dokumenata nadležni su univerziteti i samostalne visoke škole. Tu sistematsko uređenje ovog procesa prestaje. Svaki od tih nadležnih univerziteta i samostalnih visokih škola svojim statutima i pravilnicima regulišu proces. Zbog toga se može desiti da se na jednom univerzitetu nostrifikacija čeka od tri meseca do nekoliko godina (ako se uopšte dočeka), na drugom – vreme može da se skрати ali uz plaćanje od 1500 do 2000 evra, na trećem može da se desi da diploma ne bude priznata iako je drugoj osobi priznata.

ISKUSTVA I STATISTIKE

Jovana Ružičić se pre tri godine vratila u Srbiju, nakon 11 godina života u Americi. Po povratku je osnovala neformalno udruženje "Povratnici" u kojem je danas oko 720 bivših "odlivenih mozgova": svi imaju makar završen fakultet, a više od polovine završilo je magistarske ili doktorske studije na nekom od univerziteta iz celog sveta.

Njihova iskustva su raznolika, a Jovana Ružičić ih za "Vreme" klasifikuje u tri grupe: "Prva grupa je najmnogobrojnija: to su oni koji su ušli u proces nostrifikacije, a posle određenog perioda stresa – odustali. Druga grupa su oni koji su nostrifikaciju obavili na nekom od privatnih fakulteta gde su to platili 1500 ili više evra. Treća grupa su oni koji su nostrifikovali diplomu preko veze, bez stresa i veoma brzo."

Osim u "Povratniku", ljudi sa sličnim iskustvima okupljaju se i u drugim

udruženjima, kao što su "Srpski Siti Klub" i Organizacija srpskih studenata u inostranstvu – OSSi.

Prva prepreka sa kojom se suočavaju oni bez viška novca ili visokopozicioniranih poznanika jeste nedostatak informacija. Onaj ko želi da mu se strana diploma prizna prvo mora sam da pronađe fakultet u Srbiji sa predmetima i programom sličnim njegovoj stranoj diplomi. Nakon toga, izabranom fakultetu predaje oko osam različitih dokumenata (taj broj opet zavisi od univerziteta do univerziteta), što zbog "ovlašćenog i overenog prevoda" može da košta i nekoliko stotina evra, a tome se dodaju i "troškovi procesa" (opet zavisi od ustanove do ustanove). Na kraju preostaje čekanje: ponekad tri meseca, a ima i još uvek nezavršenih slučajeva koji traju i po devet godina.

Naspram ovih iskustava stoji statistika Univerziteta u Beogradu koja kaže da je od 2007. do 2010. godine priznato 1225 stranih diploma, a da je prosek čekanja za 2010. godinu na svim fakultetima ovog univerziteta – 50 dana. Jovana Ružičić kaže da joj nije jasno kako se iskustva članova "Povratnika" toliko razlikuju od ove statistike.

U Ministarstvu obrazovanja, nauke, tehnološkog razvoja i informatičkog društva za "Vreme" kažu da proces nostrifikacije jeste "neizvestan, dug i skup", i da bi ga trebalo urediti izmenama Zakona o visokom obrazovanju: "Izmena zakona biće omogućeno priznavanje, a ne nostrifikacija, razdvojeni akademsko i profesionalno priznavanje i, možda, će biti unificirane cene. Smatra se da 'akademski' nostrifikacija treba da ostane u domenu visokoškolskih ustanova, a da za nostrifikovanje radi zapošljavanja treba da se formira jedno telo na nacionalnom nivou, npr. organizaciona jedinica u okviru Ministarstva, pri ENIC službi (Evropska mreža nacionalnih informacionih centara za akademsku mobilnost i priznavanje diploma) ili nešto slično", kaže Mirjana Vesović, načelnica u Sektoru za visoko obrazovanje Ministarstva obrazovanja.

POZITIVNI PRIMERI I POSLEDICE

U istraživanju ovog problema koje je uradio "Srpski Siti Klub" vidi se da je

HOĆEMO ŠANSU DA SE DOKAŽEMO: Jovana Ružičić

Foto: Ivan Šepić

proces nostrifikacije na Univerzitetu u Novom Sadu jednostavniji nego u Beogradu, ali je "problem i dalje prisutan u činjenici da je taj proces vezan samo za Univerzitet u Novom Sadu i da dolaskom novog rektora može potencijalno opet da se promeni, jer ne postoje jasni i obavezni kriterijumi, kao ni standardizacija procesa", piše u istraživanju.

U Hrvatskoj je, u procesu EU integracija, osnovana Agencija za znanost i visoko obrazovanje, koja se sa ENIC službom bavi priznavanjem visokoškolskih diploma zarad zaposlenja i to kroz jednostavan i jeftin proces. Nadležna kancelarija bavi se priznavanjem stranih diploma fokusirajući se na pet elemenata koji čine kvalifikaciju – stepen, obim, kvalitet, profil i ishodi učenja. Ne teži se tome da strane kvalifikacije treba da budu skoro iste kao domaće, već se prihvataju razlike koje nisu suštinske. Svi procesi priznavanja visokoškolskih isprava u Hrvatskoj koštaju 65 evra. Na Univerzitetu u Beogradu priznavanje doktorske diplome košta oko 500 evra za državljanina Srbije, a 1000 za stranca.

U Grupi 484 ističu jednu bizarnost celog fenomena. Preko Fonda za mlade talente je za poslednje tri studijske godine na školovanje u inostranstvo otišlo 983 mladih a za to je iz budžeta poreznih obveznika izdvojeno oko 7.000.000 evra. Ukoliko ne postoji mogućnost priznavanja diploma ili on ostane ovoliko

komplikovan, ta sredstva su uzaludno uložena.

U istraživanju "Srpskog Siti Kluba" navode se još neke karakteristike procesa nostrifikacije u Srbiji: "predrasude i nerazumevanje problematike od strane akademskih institucija i Ministarstva prosvete, neaktivnost Ministarstva prosvete, netransparentnost postojećih procesa, nedovoljna komunikacija i razmena iskustava i primera dobre prakse među pojedincima koji se bave problematikom priznavanja diploma".

"Ima onih koji su bili ovde par godina i posle se vratili odakle su došli. Nostrifikacija nije glavni razlog njihovog odlaska, ali jeste dobar dokaz kako ova sredina nije spremna za nova znanja. Mi ne tražimo specijalne uslove već jednaka prava za učešće na tržištu rada. Neka nam se da šansa da se dokažemo jer mi donosimo inovacije. Ovaj problem nije toliko bitan za nas koji smo se vratili u Srbiju. Bitniji je za one koji sada razmišljaju da li da se vrate ili ne", kaže na kraju Jovana Ružičić.

Da li se zbog svih ovih iskustava može pomisliti da država i društvo rade na obeshrabrivanju povratnika? "Po mom mišljenju svakako se ne radi o obeshrabrivanju naših mladih školovanih ljudi da se vrate u zemlju, bar ne namerno", odgovorila je Mirjana Vesović iz Ministarstva obrazovanja.

MIRKO RUDIĆ

Lični stav

Ocenjivanje bez suza

Ocenjivanje i vrednovanje rada učenika se s pravom smatra važnim aspektom nastave. Mađarski psiholog Čiksentmihoji, proučavajući motivaciju učenika za učenje, naglasio je značaj uvida u postignuti rezultat, kao i osećaj kontrole nad rezultatom vlastitog rada. Drugim rečima, ako su pred učenicom izazovi koji su sinhronizovani sa njegovim sposobnostima (nisu preterano visoki ni niski), ako se oni postepeno povećavaju, a o svakom dostignutom nivou učenik odmah dobija povratnu informaciju (ocenu), razviće se visok nivo motivacije za učenje.

Piše: Miloš Jeremić

Važnost ocenjivanja, međutim, posebno među onima kojima obrazovanje nije struka, često se shvata na potpuno drugačiji i ne nužno pogrešan način. Ocena se pojavljuje kao numerička vrednost od 1 do 5. Kao takva ona dobija ulogu "monete" za upis na fakultet, konkurisanje za stipendiju, zaposlenje ili diku roditelja i bliže i dalje rodbine. Za razliku od "prave" monete smatra se da nastavnika "ništa ne košta" da upiše ovu ili onu brojku. Zato su ocene, posebno na kraju školske godine, glavni predmet tenzije, svađe, nezadovoljstva, a često dolazi i do veoma neprijatnih scena kao što su pretnje i pokušaji podmićivanja i različitih vrsta pritisaka. Ovakav odnos prema ocenjivanju u dobroj meri je uslovljen tendencijom da se do fakultetskih diploma ponekad dolazi na vrlo zagonetan način, da kompetencije o kojima svedoči diploma često nemaju mnogo veze sa onim čime se njen "posednik" bavi, te da se kompetentnost za obavljanje nekog posla, stečena u obrazovnoj ustanovi, uglavnom potcenjuje. Smatra se da obrazovanje nije važno i da ne služi ničemu, dok bi diploma mogla nečemu i da posluži. Zato je javnost zainteresovana za numeričku ocenu, a ne za ono šta se iza te ocene nalazi. Verujem da je to jedan od razloga što većina nastavnika odbija da govori o načinu ocenjivanja ili bar odbija da to radi pod svojim pravim imenom.

Moje iskustvo u radu sa nastavnicima pretežno govori u prilog kompetentnosti nastavnika da učeniku daju ocenu koju zaslužuje. Naravno, postoje izuzeci: verujem da ne postoji nastavnik koji nije napravio grešku pri ocenjivanju. Ocenjivanje po svojoj prirodi nije potpuno egzaktno pa su greške moguće, ali se ne javljaju često, ako nastavnici znaju šta ocenjuju u radu učenika, a uglavnom znaju...

Zašto, onda, nastavnici nerado govore o ocenjivanju? Veliki broj nastavnika ne ume da objasni svoje kriterijume za ocenjivanje. Naravno, česta su objašnjenja tipa: "učenik koji želi da ima pet mora da bude sposoban da kvalitetno prezentuje naučeno gradivo". Ovo je dobro objašnjenje pod uslovom da je nastavnik objasnio šta znači "kvalitetno prezentovati" i trenirao učenike u prezentovanju gradiva. U suprotnom, ako je kriterijum zasnovan na neproverenoj pretpostavci da učenik

zna šta je kvalitetno prezentovanje ili nastavnik ne podstiče razvoj ove veštine, ovakav kriterijum je apstraktan, nejasan i siguran je izvor konflikta pri ocenjivanju. Isto važi i za formulacije "odnos prema nastavi", "zainteresovanost za predmet", "razumevanje gradiva" ili "kreativnost".

Naravno da ne postoji čarobni štapić kojim se ovakvi problemi mogu rešiti, ali postoje metode pri ocenjivanju pomoću kojih se konflikti pri ocenjivanju mogu svesti na zanemarljiv nivo.

RAZVIJANJE ADEKVATNOG ODNOSA PREMA OCENJIVANJU

Nastavnik treba da uveri učenika da ocene nisu "tajno oružje", "sredstvo moći" ili "strašni sud", već nastavnikova ocena zajedničkog rada sa učenikom. Odnos razvijen na poverenju između učenika i nastavnika omogućava formiranje ovakvog uverenja. Prema tome, učenik će razviti pravilan odnos pri ocenjivanju ako je nastava oslobođena straha, napetosti, nepoverenja i stresa. Gordon Stouks tvrdi da je 80 odsto teškoća pri učenju povezano sa stresom. Kroz nastavu pri čijem se izvođenju oseća prihvaćeno i bezbedno učenik će pokazati bolje rezultate, a i njegova motivisanost za učenje će biti veća.

Naravno, prva reakcija na ocenu kojom je učenik nezadovoljan u najvećem broju slučajeva biće vrlo emotivna. Zadatak nastavnika je da u ovakvoj situaciji ostane pribran i usmeri učenika sa emotivne na racionalnu reakciju. Ovo je mnogo lakše nego što izgleda, posebno ako nastavnik ima elementarno poznavanje neke od psiholoških metoda. Ako nastavnik "padne u vatru", posledice su nesagledive.

OBEZBEĐIVANJE JAVNOSTI I JASNOSTI OCENJIVANJA

Česte su primedbe na javnost ocenjivanja. Neki nastavnici imaju običaj da upišu ocene u zbornici ili na nekom drugom "skrovitom mestu", izbegavajući da ih saopšte učenicima. Drugi javno saopštavaju ocene, ali ih ne obrazlažu. Treći ih obrazlažu, ali njihova obrazloženja (kao u primerima s početka teksta) nisu jasna učenicima. Učenik kome nije jasno zašto je dobio određenu ocenu često reaguje emotivno (što je, uostalom, u skladu sa uzrastom), a ovaj emotivni naboj učenika dodatno otežava nastavniku da učeniku obrazloži ocenu.

Ocena mora biti javno izrečena, jasno obrazložena uz davanje uputstva učeniku šta bi trebalo da uradi kako bi poboljšao svoj uspeh. Ovo je lakše propisati, ali je prilično teško sprovesti u delo. Srećom, postoje vrlo upotrebljivi teorijski modeli pomoću kojih se kriterijumi za određenu ocenu mogu objasniti učenicima.

Blum je 1956. svojom taksonomijom prvi pokazao da školovanje nije samo akumuliranje podataka i eventualno razumevanje. Znanje stečeno

u školi američki nastavnici su do pojave Blumove taksonomije nazivali "čša za jednokratnu upotrebu (*paper cup*)". Učenici bi "nabubali" gradivo, uradili test i onda bi većinu memorisanih činjenica jednostavno zaboravili, upravo kao što se plastična čša baca posle popijenog napitka. Uprkos entuzijazmu vezanom za Blumovu taksonomiju, njena primena je bila uglavnom bolno iskustvo za nastavnike. Klasifikacija nije bila dovoljno razrađena i empirijski proverena, a jedan od problema je bila i striktna hijerarhija. Konačno je Anderson sa saradnicima 2001. godine napravio korigovani model koji se često naziva Blum-Andersonova taksonomija.

Ovaj dvodimenzionalni model uzima u obzir četiri vrste znanja i šest kognitivnih procesa (intelektualnih nivoa postignuća) ne držeći se striktno piramidalne hijerarhije. Učenik koji savlada gradivo na svim navedenim nivoima ima trajno i operativno znanje o jednoj oblasti. Pomoću ovog modela nastavnik može sa lakoćom da prilagođava težinu zadataka veštini učenika, a to je upravo metod da se učenik motiviše teorijom toka. Pored toga, kriterijumi za brojčano ocenjivanje mogu se vezati za određeni ostvareni kognitivni proces koji je lako objasniti učeniku.

Blum-Andersonova taksonomija nije dovoljna za ocenjivanje veština i povezivanje školskog gradiva sa životom van škole. Većina nastavnih predmeta ima za cilj i razvoj određenih veština učenika, te svaki nastavnik treba da pronađe model po kome će pratiti kako se ove veštine razvijaju. U nastavi filozofije, pored osnovnih veština (pisanje, čitanje, slušanje, govor) obavezno pratim razvoj mislilačkih veština i to radim prema Lipmanovoj klasifikaciji (razumevanje, istraživanje, konceptualizovanje, prevođenje). Povezivanje školskog gradiva sa životom van škole jedan je od zadataka nastave koji je danas vrlo aktuelan u čitavom svetu. PISA model je jedan od pokušaja, po mom sudu vrlo ograničenog dometa, da se na ovaj zadatak odgovori. Najbolje rezultate postizem kombinacijom Blum-Andersonove taksonomije, PISA modela zadataka i specifičnih sadržaja predmeta koji predajem.

Kada su kriterijumi jasni, i nastavniku i učeniku javnost

ocene se može obezbediti na različite načine. Smatram da je prilično efikasan metod formiranje učeničkog portfolija. Pored kontinuiranog opisnog praćenja učenika (takozvanog formativnog ocenjivanja), portfolio je odlična vežba metakognicije, kao i veza nastave i života van škole. Na početku portfolija nalazi se radna biografija učenika u kojoj se, pored tipskih podataka, nalazi i procena njegovih sposobnosti, prednosti i nedostataka. Sledi lična filozofija u kojoj učenik navodi svoje ambicije, razloge zašto pohađa školu, svoj pogled na svet, svoj sistem vrednosti. Portfolio se tokom školske godine upotpunjava odabranim radovima učenika.

UVAŽAVANJE INDIVIDUALNIH OSOBINA UČENIKA PRI OCENJIVANJU

Pravilnik o ocenjivanju u osnovnoj školi predviđa procenu prethodnih postignuća učenika iz određene oblasti. Ova procena je nazvana inicijalnom. Inicijalna procena kao dijagnostika omogućava da se usklade zahtevi sa sposobnostima učenika. Ako se ovo ne uradi, učenici sa slabijim prethodnim postignućima mogu se obeshrabriti, a oni sa najboljim će se dosadivati i stagnirati. Dijagnostički test na početku obrađivanja nastavne oblasti je dobro sredstvo za ovakvu procenu. Upoređivanjem rezultata dijagnostičkog testa sa rezultatima završnog testa jedne oblasti može se napraviti dobra procena napredovanja svakog učenika.

Izuzetno efikasan način vrednovanja rada učenika jeste samoregulacija u učenju. Učenici se samoregulacijom uče kako da procenjuju svoj napredak u učenju, kao i napredak svojih vršnjaka. Samoregulacija osposobljava učenika da samostalno uči zato što uspeva da nepristrasno, po jasnim kriterijumima, određuje svoj napredak. Moje iskustvo govori o efikasnosti testova u kojima učenici ocenjuju jedni druge po jasno određenim kriterijumima. Tako se kod učenika ocenjuje ne samo u kojoj meri je savladao određeno gradivo (od pamćenja do analize i kreiranja) već i kako vrednuje. Kriterijume može propisati nastavnik (lakši način) ili sam učenik pod koordinacijom nastavnika (teži, ne uvek primenljiv, ali najefikasniji metod). Ako, na primer, učenici treba da nauče pravila definisanja, mogu da dobiju inicijalni zadatak u kome će napraviti listu kriterijuma dobre definicije. Zatim svoju listu kriterijuma poredi sa listom iz udžbenika ili je isprobavaju na konkretnim definicijama uviđajući koji su kriterijumi suvišni, odnosno koji nedostaju (primer primene Popperovog hipotetičko-deduktivnog metoda). Zatim, kada su usvojili kriterijume, učenici mogu jedni drugima da procenjuju poznavanje tog dela gradiva.

Smatram da je od ključne važnosti da se kod učenika ocenjuju ne samo znanje i veštine već i kompetencije. Kompetencija obuhvata znanje, veštinu i pozitivnu procenu gradiva koje učenik savladava, kao i pozitivnu samoprocenu svojih sposobnosti vezanih za to gradivo. Ovakav, samouveren učenik, učenik koji veruje u moć znanja, po mom sudu je najvažniji interes obrazovanja.

AUTOR JE NASTAVNIK FILOZOFIJE U POŽAREVAČKOJ GIMNAZIJI

Nemačka

Kada se nastavnik slomi...

Južno od Minhena, nalazi se klinika specijalizovana za pomoć nastavnicima sa psihološkim problemima. Uzroci njihovih stanja nisu uvek ono što bi se očekivalo

Mihael Glokner počeo je da liči na svoje učenike: kako stigne kući, baca se na kauč i bulji u TV. Prestao je da izlazi vikendom i da se bavi sportom. Subotom i nedeljom bi se po ceo dan razvlačio u krevetu sve dok ne padne mrak. Ali ovaj nastavnik nije lenj – on je bolestan. Mihael Glokner (čije je pravo ime za potrebe teksta promenjeno) pati od sindroma pregorevanja.

Ovaj četrdesetjednogodišnjak sedi na drvenoj stolici u lekarskoj ordinaciji i priča svoju priču. Na sebi ima modernu ešarpu, košulju na plavo-bele pruge i tamne farmerke. Povremeno se nasmeje i, sve u svemu, ostavlja utisak energične osobe. Tek povremeno, njegov izraz lica je zabrinut. U poslednje četiri nedelje nije predavao – bio je pacijent. On se nalazi na lečenju od depresije u Klinici "Šon Rozenek" u Prinu, jugoistočno od Minhena. Ova klinika je specijalizovana za lečenje nastavnika sa psihosomatskim stanjima.

Svake godine, između 400 i 500 nastavnika javi se za pomoć, što je više nego u bilo kojoj drugoj profesiji. Posle nastavnika, druga najveća grupa koja se javlja za psihološku pomoć su policajci, kojih je stotinak godišnje. Prema podacima Ministarstva prosvete i kulture nemačke pokrajine Bavarija, tokom školske 2010/11. godine, oko trećina nastavnika u ovoj pokrajini otišla je u prevremenu penziju, mnogi među njima upravo zbog problema sa mentalnim zdravljem. Stručnjaci procenjuju da značajan broj nastavnika koji još uvek rade ima problema sa mentalnim zdravljem, ali nekako uspevaju da se odvuču na posao.

Kako je moguće da su nastavnici tako ranjivi? Prema klišeju, reč je o grupi koja ima kratko radno vreme, ide kući ranije

i uživa u dugačkom godišnjem odmoru. Andreas Hilert, načelnik Klinike "Šon", istraživao je stres u nastavničkoj profesiji čitavu deceniju i za sada je jedini naučnik u Nemačkoj koji se time bavi. "Nastavnici su izloženi ogromnom psihosocijalnom pritisku", kaže on: "Oni stalno moraju da donose odluke i da prave izbore između beskonačnog broja mogućnosti."

Kako bi ilustrirao o čemu govori, doktor Hilert navodi primere: "Treba li da prekinem predavanje i kažem detetu koje priča da zaćuti? I ako to uradim, koji pristup da odaberem?" Osim toga, nastavnici konstantno imaju osećaj da nemaju slobodno vreme, jer kod kuće pripremaju časove, pregledaju radove... Mnogi od njih gube sposobnost da se isključe i distanciraju od posla i onda im se jednog dana, naprosto, istroše baterije, kao što se dogodilo Mihaelu Glokneru.

Dvanaest godina Glokner je predavao latinski i katoličku religiju u jednoj školi u Hesenu, a takođe je radio i kao savetnik u školskoj upravi. "Dobro sam funkcionisao dvanaest godina", kaže. Njegova radna nedelja trajala je 80 sati. Čak ni na pauzama nije mogao da se odmori, jer su kolege baš u tim trenucima dolazile kod njega na konsultacije. Najčešće nije imao vremena ni da ruča.

Još jedan problem bio je i to što zbornica u Gloknerovoj školi može da primi 10 ljudi, ali tamo ih je najčešće radilo mnogo više, pa su žamor i buka bili uvek prisutni. Stišavanje kolega naprosto nije bila opcija. Dodatno opterećenje za Gloknera bilo je i to što je upravo prolazio kroz bolan raskid višegodišnje veze. Postajalo mu je sve teže i teže da ujutru ustane iz kreveta. U početku je pribegavao raznim priručnim rešenjima dok nije čuo

Foto: V. Anđić

da postoji klinika u Prinu – i spakovao je torbe.

Hilert kaže da je Glokner "izuzetan slučaj" jer se javio za pomoć svega par nedelja nakon što je doživeo slom. Većina nastavnika nastavlja da radi između pet i sedam godina, dok ne shvate da im je potrebna pomoć. Situacija je komplikovanija nego što se čini, jer, kada nastavnik ima problem, posledice trpe i njegovi učenici: nastavnik ne uspeva da se dobro

■ **Situacija je komplikovanija nego što se čini, jer, kada nastavnik ima problem, posledice trpe i njegovi učenici: nastavnik ne uspeva da se dobro pripremi za čas, ima teškoće sa koncentracijom, a kvalitet nastave opada**

pripremi za čas, ima teškoće sa koncentracijom, a kvalitet nastave opada.

Miranda List (ime takođe promenjeno) u istoj je terapijskoj grupi u kojoj je i Glokner. Ova pedesetogodišnja srednjoškolska profesorka je razvedena i odgaja tinejdžera kog teško drži pod kontrolom. Kako bi izbegla teškoće kod kuće, fokusirala se isključivo na posao. To joj je donosilo osećaj da je cenjena i poštovana. Međutim, počela je da se oseća izolovano, ali je verovala da će biti loš nastavnik

ako smanji broj obaveza i više se posveti sebi. Došla je u Prin kako bi radila na rešenju svog problema uz pomoć lekara.

Kada doktor Hilert skine beli mantil, zbog brade, naočara i živahnih očiju, lako ga je zameniti sa nekim od nastavnika. Otkud baš interesovanje za stres kod nastavnika? "Moja majka i kumovi su bili nastavnici, a moja žena je pijanista, ali takođe podučava mlade muzičare", kaže Hilert. Ovaj lekar voli da priča o svom polju interesovanja, uz jedan izuzetak:

ne voli reč "pregorevanje". Po njegovom mišljenju, pravilniji naziv za stanje njegovih pacijenata jeste depresija ili anksiozni napad.

Njegovi pacijenti na klinici ostaju oko dva meseca. Za to vreme prođu kroz tri-desetak terapijskih seansi, od kojih su neke "skrojene" upravo za nastavnike, dok su ostale primenljive i na druge pacijente. Osim toga, pohađaju kurseve na kojima uče tehnike opuštanja mišića, kako da odbiju dodatni posao i kako da nađu i osmisle slobodno vreme. Na raspolaganju su im i konsultacije sa terapeutima, na kojima mogu da pričaju o ličnim problemima.

Hilert smatra da problemi koji su karakteristični za nastavničku profesiju treba da budu deo obrazovanja nastavnika: "Redovni pregledi takođe treba da bude obavezni. U mnogim profesijama jesu, pa bi tako trebalo da bude i za nastavnike." Nažalost, za to nema dovoljno novca, ali pojedine škole u Nemačkoj primenjuju mentorske programe zasnovane na Hilertovim istraživanjima.

Mihael Glokner je uveren da su i drugi nastavnici u njegovoj školi preplavljeni svakodnevnim obavezama i pritiscima i da će se i oni slomiti. On navodi da je to jedan od razloga što vrlo otvoreno govori o onome što mu se desilo. Bez okolišanja je rekao svojim kolegama zašto neće raditi osam nedelja i gde će biti za to vreme. Jedini koji neće saznati celu priču jesu njegovi učenici. Za četiri nedelje, Glokner će ponovo stati pred tablu. Već se oporavio dovoljno da ga povratak u učionicu raduje: "Ne postoji plemenitiji posao nego što je podučavanje", kaže. ¶

LISA SONABEND, "SUDDEUTSCHE ZEITUNG"

(Prevod sa engleskog: J. Gligorijević)

Foto: A. Anđić

Praksa za studente

Gradska uprava grada Beograda i Univerzitet u Beogradu (UB) pozivaju studente završnih godina i absolvente da se uključe u Program Univerzitetske radne prakse i prijave na otvorene pozicije u gradskim sekretarijatima, preduzećima, ustanovama kulture i gradskim opštinama. Konkurs je otvoren do 8. aprila, a na sajtu univerzitetskog Centra za razvoj karijere www.razvojkarijere.bg.ac.rs nalaze se integralni tekst konkursa i vodič radi lakšeg pronalaženja željenih pozicija za obavljanje prakse. U Programu Univerzitetske radne prakse ove godine učestvuju 22 gradska preduzeća, 12 unutrašnjih organizacionih jedinica gradske uprave, 10 gradskih opština i šest ustanova kulture. Priliku da obavi četvoromesečnu stručnu praksu, uz podršku mentora, počevši od 20. maja, imaće 268 studenata završnih godina i absolvenata. Sličnu mogućnost uskoro će imati i studenti Univerziteta u Nišu.

Kako je rekao gradonačelnik Niša Zoran Perišić, na predlog Ministarstva energije, Grad i Univerzitet trebalo bi u narednom periodu da omoguće radnu praksu svim studentima završnih godina državnih fakulteta. "Potrudimo se da studentima četvrte i pete godine naših državnih fakulteta omogućimo praksu u ustanovama čiji je Grad Niš osnivač", rekao je Perišić.

Sprema se rang-lista najboljih univerziteta

Ministarstvo prosvete najavilo je da će u Srbiji uskoro biti napravljena rang-lista najboljih državnih i privatnih univerziteta. Pomoćnik ministra za visoko obrazovanje Slobodan Stupar izjavio je da Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja radi na tome. Stručna javnost godinama zahteva da se po ugledu na Evropu i svet to uradi i u Srbiji. Stupar je u razgovoru za Tanjug kazao da je neophodno prvo utvrditi kriterijume po kojima će se rangirati visokoobrazovne ustanove.

"Kriterijumi će ravnopravno tretirati državne i privatne univerzitete, jer za nas tu nema neke razlike. Zakon koji pokriva visoko obrazovanje jednak je za sve koji učestvuju u tom prostoru", rekao je on. Prema njegovim rečima, među kriterijumima će se naći i kvalitet studenata koji završavaju fakultete, po oceni tržišta rada. Na pitanje kako komentariše ocene u javnosti da su svi fakulteti i univerziteti koji su u prošlom ciklusu dobili akreditaciju, dobili i u ovom, i znači li to da su

kriterijumi bili niski, Stupar je odgovorio: "Kriterijumi su isti i njih je propisao Nacionalni savet za visoko obrazovanje. I mi na neki način kontrolišemo taj proces. Koliko primećujem, veće su primedbe na visoke cene nego na kriterijume", rekao je Stupar. Prema njegovim rečima, kriterijumi u okviru akreditacije moraju da zadovolje i odgovarajuću proveru kvaliteta i spoljnih atributa. Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja predstoji rad na izmeni Zakona o visokom obrazovanju, a Stupar nije želeo da otkriva šta će sve tim izmenama biti obuhvaćeno. "Tek smo počeli da radimo na izmeni Zakona o visokom obrazovanju, a jedna od izmena biće u vezi sa priznavanjem diploma. Sad gledamo kako da se poklope zakonski uslovi i koje ćemo zajedno sa Nacionalnim savetom da propišemo, odnosno na koji način se priznaju diplome", zaključio je Stupar.

Studija slučaja

Belgrade Business International Case Competition 2013 (BBICC 2013) prvo je globalno studentsko takmičenje prestižnog karaktera u rešavanju studije slučaja koje će biti održano u Beogradu, od 2. do 7. aprila. BBICC organizuje Fakultet organizacionih nauka u saradnji sa Centrom za promociju nauke. Prilika da organizuje ovako prestižan događaj pružena je FON-u na osnovu vrhunskih rezultata koje su ostvarili njegovi studenti u proteklom periodu. Naime, samo tokom ove godine, studenti FON-a su bili prvi u Evropi i drugi na svetu. Studija slučaja je analiza poslovne situacije zasnovane na poslovanju stvarne ili izmišljene organizacije. Popularno se naziva "case study". Cilj analize studije slučaja je da se student koji analizira slučaj stavi u položaj menadžera koji treba da reši neki poslovni problem. Dakle, analiza studije slučaja je analiza situacije u organizaciji i davanje preporuka za prevazilaženje problema. Case Study Centar na FON-u postoji kao posebna funkcionalna jedinica i sebi je postavila za cilj da o konceptu studije slučaja upozna ne samo studente FON-a već i studente celog Beogradskog univerziteta kao buduće uspešne poslovne ljude.

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec